

Oswald Chambers – teológ evanjelikálnej spirituality

Pavel HANES

Abstrakt

Článok si kladie za cieľ predstaviť dielo Oswalda Chambersa, ktorý je medzi evanjelikálmi na Západe už takmer sto rokov známy úvahami na každý deň *My Utmost for His Highest*. Tieto boli nedávno preložené a vydané aj u nás pod názvom *To najlepšie pre jeho slávu*. Celé Chambersovo dielo publikované r. 2000 má takmer tisícpäťsto strán a umožňuje ďaleko lepší teologický vhl'ad do jeho myslenia než tieto krátke zamyslenia. Článok stručne informuje o životopisných dátach, významných témach jeho diela a zameraní Chambersovej teológie a spirituality.

Kľúčové slová: Chambers, teológia, evanjelikalizmus, spiritualita

Abstract

The article aims at presenting the work of Oswald Chambers who for nearly hundred years has been known among the western Evangelicals through his daily devotional *My Utmost for His Highest*. Recently it has been translated into our language with the title *To najlepšie pre jeho slávu*. The complete Chambers works was published in the year 2000. It has almost 1500 pages and gives much better insight into his theology than the short daily devotions. The article concisely informs about life, themes and the spiritual theology of Oswald Chambers.

Keywords: Chambers, theology, evangelicalism, spirituality

Oswald Chambers je známy predovšetkým ako autor príručky pre každodenné duchovné zamyslenie *To najlepšie pre jeho slávu*.⁶⁶ Tento výber z jeho kázní a prednášok, ktorý zostavila jeho manželka, vyšiel prvýkrát r. 1927 a odvtedy je opakovane publikovaný a neskôr aj jazykovo modernizovaný. Súborné vydanie

⁶⁶ V slovenčine vydalo vydavateľstvo Porta libri r. 2011.

jeho diela⁶⁷ obsahuje 49 titulov, ktoré boli prv publikované samostatne alebo v rôznych kombináciách podľa príbuzných tém.

Cieľom tohto článku je oboznámiť slovenského čitateľa s podstatnými témami Chambersovej teológie a vzbudiť záujem o hlbšie štúdium teologických a spirituálnych princípov, ktoré sa nachádzajú za jeho stále populárnymi úvahami na každý deň. Keďže jeho vplyvná zbierka úvah na každý deň je dnes známa aj u nás, pokúsim sa informovať o niektorých ďalších tituloch, ktoré vyšli pod jeho menom a môžu prispieť k prehĺbeniu duchovného života slovenských evanjelikálov.

Životopisné údaje⁶⁸

Oswald Chambers sa narodil r. 1874 v Aberdeene v Škótsku ako syn baptistického kazateľa. Keď mal Oswald pätnásť rokov, rodina sa presťahovala do Londýna. Krátko potom počul kázanie známeho londýnskeho kazateľa Spurgeon a pod jeho vplyvom odovzdal svoj život Kristovi.

Chambers bol nadaný umelec a najprv sa rozhodol študovať umenie na Národnej škole umenia (*National Art Training School*) v Londýne a neskôr na univerzite v Edinburhu. Počas štúdia začal vnímať Božie povolanie ku kázaniu evanjelia. Jeho neľahký zápas o životné smerovanie vyriešila až návšteva misionára Hudsona Taylora na univerzite, kde študoval. A tak r. 1897 Chambers sa začal venovať teológii na malej škole v Dunoon, blízko Glasgowa, kde onedlho aj sám vyučoval kurz dejín filozofie. Po vážnej kríze hraničiacej s vnútorným zúfalstvom prežil naplnenie Božou láskou a Svätým Duchom, keď o neho požiadal podľa Lk 11:13.

V rokoch 1906-7 podnikol viacmesačnú cestu do Spojených štátov a Japonska. Od r. 1907 bol reprezentantom Letničného modlitebného zväzu (*Pentecostal League of Prayer*), v rokoch 1910-15 riaditeľom a hlavným vyučujúcim na biblickej škole v Londýne (*Bible Training College*) a cez prvú svetovú vojnu (1915-17) bol kaplánom YMCA pre britských vojakov z Austrálie a Nového Zélandu v Egypte. Zomrel 15. novembra 1917 v Káhire na následky komplikácií po operácii slepého čreva.

⁶⁷ *The Complete Works of Oswald Chambers*, Grand Rapids: Discovery House, 2000. (Ďalej len „CW.“) Vo formáte pdf je možné stiahnuť z internetu.

⁶⁸ Podľa David McCasland, *Oswald Chambers, Abandoned to God*. Grand Rapids: Discovery House, 1993.

Počas života Chambers vydal len tri knihy.⁶⁹ Tituly pod jeho menom, ktoré postupne vychádzali v rokoch 1927 až 1955, boli zostavené z tesnopisných poznámok jeho manželky Gertrúdy (prezývanej „Biddy“). Aj neskôr sa však objavujú jeho diela pod novými názvami, ale sú to rôzne zostavy jeho väčšinou krátkych diel, často v modernizovanej angličtine.

Témy Chambersovho diela

Najdôležitejšou Chambersovou témou, ktorá sa vinie celým jeho dielom, je radikálne nasledovanie Krista, čo sa odráža aj v názve vyššie spomínaných zamyslení na každý deň *My Utmost for His Highest*. Chambers napísal, že ide o motto umelca G. F. Wattsa.⁷⁰ Pre Chambersa tento výrok bol vyjadrením zásady, že „...žiadne úsilie nemôže byť priveľké (*too high*), pretože Ježiš hovorí, že máme byť deťmi svojho Otca v nebesiach. To musí vždy a kedykoľvek znamenať, že pre Jeho výsosť vynaložím svoje krajné úsilie“ (*CW* 531). Výzva k dôslednému učeníctvu je pozorovateľná aj na voľbe názvov, ktoré jeho manželka dávala publikovaným knihám: *Approved unto God* (Osvedčený pred Bohom, 1936), *Disciples Indeed* (Skutoční učeníci, 1955), *Conformed to His Image* (V súlade s jeho obrazom, 1950), *If Thou Wilt Be Perfect...* (Ak chceš byť dokonalý..., 1939), *The Servant as His Lord* (Sluha ako jeho pán, 1959).⁷¹

Inou veľkou témou sú etické prejavy života viery: *Biblical Ethics* (Biblická etika, 1947), *The Moral Foundations of Life* (Morálne základy života, 1936), *The Psychology of Redemption* (Psychológia vykúpenia, 1922), *The Philosophy of Sin* (Filozofia hriechu, 1937), *Not Knowing Whither* (Nevediac kam, 1934).

Ďalším predmetom Chambersových prednášok bolo utrpenie a jeho zmysel: *Facing Reality* (Ako čeliť realite, 1939), *Baffled to Fight Better* (Cez zmätok k lepšiemu zápasu, 1931), *The Graciousness of Uncertainty* (Požehnanie neistoty, 1938), *The Shadow of an Agony* (V tieni agónie, 1918).

Vo všetkých Chambersových spisoch je hlavnou ideou Božia láska prejavená vo vykúpení pre Kristov kríž a realizovaná v nás skrze Svätého Ducha: *Bringing Sons unto Glory* (Oslávenie Božích synov, 1944), *He Shall Glorify Me* (On mňa oslávi, 1946), *The Love of God* (Božia láska, 1938), *Our*

⁶⁹ *Biblical Psychology* (1912), *Studies in the Sermon on the Mount* (1915) a *Christian Disciplines* (1915).

⁷⁰ Watts, George Frederic (1817–1904) – britský maliar a sochár, predstaviteľ symbolizmu (*CW* 992).

⁷¹ Zostavené z niekoľkých menších prác prv publikovaných samostatne.

Brilliant Heritage (Naše úžasné dedičstvo, 1929), *The Place of Help* (Miesto, kde nájdeš pomoc, 1935).

Chambers a Biblia

Chambers konštatuje, že „...moderná kresťanská myseľ nie je živená Bibliou, ale je živená predstavami, ktoré ignorujú Ježiša Krista“ (*CW* 1410). Biblia je pre neho „univerzom zjavených skutočností“ (*the universe of revelation facts CW* 1479), ktoré prijímame na základe viery v Boha. Tieto skutočnosti sú pre nás buď nezmyslom alebo zjavením. Týmto sa stávajú až po našom znovu-narodení skrze Krista: „Biblia nie je pre mňa Božím slovom, ak k nej neprichádzam skrze to, čo hovorí Ježiš Kristus; nemá pre mňa žiadny úžitok, ak ho nepoznám. Kľúčom k môjmu pochopeniu Biblie nie je moja inteligencia, ale osobný vzťah k Ježišovi Kristovi“ (*CW* 25). Tento dôraz na rozhodujúci význam osobného a funkčného vzťahu so vzkrieseným Kristom je v Chambersovom myslení prakticky všadeprítomný.

Pokiaľ ide o výklad Biblie, Chambers sa príliš nevenuje tomu, čo nazývame gramaticko-historická exegéza. Zaujímajú ho spirituálne princípy, ktoré niekedy sú na pozadí alebo len veľmi voľne súvisia s textom, ktorý slúži ako základ jeho prednášky alebo kázne. Aplikácia na aktuálnu spirituálnu problematiku poslucháča – to je to, o čo mu ide predovšetkým. Napríklad k Ezechielovi 1:1 (...otvorili sa nebesia a videl som nebeské videnie) po krátkom úvode o Ezechielovom osobnom zážitku sa adresne pýta poslucháčov: „Videl si niekedy Boha v celej jeho moci a majestátnosti? Videnie Boha a uvedomenie si, kto on je, čo len na moment, má cenu všetkých skúseností s Božou milosťou, aké si kedy mal“ (*CW* 1475). Implikovaným predpokladom tu je, že jestvuje paralela medzi Ezechielovým videním špecifického zjavenia a možnosťou kresťanského spirituálneho prežívania.

Pochopenie Biblie viac súvisí s tým, ako žijem – menej s tým, koľko toho viem: „Je nebezpečne možné pomýliť si vysvetlenie pravdy s pravdou; uspokojiť sa s myšlienkou, že schopnosť vyložiť tieto veci znamená, že ich aj žijem“ (*CW* 925). Slová Biblie sú z Božej moci sviatosťou, skrze ktorú máme účasť na jeho živote“ (*CW* 5), je to jedna z ciest, ktorou k nám prúdi Boží život. Pre tento život sa Biblia stáva vnútornou autoritou. Mimo nej nejestvuje žiadne skutočné osvietenie (*true illumination, CW* 386).

Teológia

V teológii je Chambers konzervatívnym evanjelikálom v tradícii posväteckého hnutia (*Holiness Movement*) – ale rád cituje aj autorov, ktorí nie sú práve vzormi „evanjelikálnej ortodoxie.“⁷² Príkladom môže byť George MacDonald, ktorý mal tendencie k univerzalizmu, alebo básnik Percy Bysshe Shelley, autor spisu „Nevyhnutnosť ateizmu.“ Citácie z týchto autorov sú ocenením ich literárneho umenia, a nie vyjadrením súhlasu s ich teológiou, či filozofiou. Najčastejšie citovaným teológom je Peter Taylor Forsyth,⁷³ škótsky teológ, ktorý v časoch vrcholiaceho vplyvu biblickej kritiky položil do stredu svojej teológie duchovný obsah evanjelia a zvestovanie Kristovho kríža. Forsyth o sebe napísal: „Bohu sa zaľúbilo zjavením svojej svätosti a milosti, ktoré ma veľkí teológovia naučili nachádzať v Biblii, usvedčiť ma z môjho hriechu spôsobom, ktorý zatienil všetky školácke otázky svojou závažnosťou, nástojčivosťou a aktuálnosťou. Zmenil som sa z kresťana na veriaceho a z milovníka lásky na objekt milosti.“⁷⁴ V tomto duchu Chambers píše: „Teológia je veľká vec a takisto aj vierovyznanie; ale Boh je väčší ako oboje; ďalšia najväčšia vec je môj vzťah k nemu“ (*CW* 23).

Východiskom a takpovediac kompasom Chambersovej teológie je Boh zjavený v Ježišovi Kristovi. Božie „omni“ atribúty (všadeprítomnosť, vševedúcnosť, všemohúcnosť) musia byť podriadené Kristovmu výroku „Kto videl mňa, videl Otca“ (Ján 14:9). Chambers ide tak ďaleko, že hovorí: „Som agnostik, a preto som kresťan. O Bohu som nedokázal nič zistiť, všetko, čo o ňom viem, som prijal cez zjavenie dané Ježišom Kristom“ (*CW* 26).

V kozmológii sa Chambers často nepriamo vyjadruje proti platonizmu. Stvorené veci sú dobré, hoci tragicky poznačené hriechom. Stvorenie je „ako orchester, ktorý chváli Boha“ (*CW* 4), čo však neznamená, že môžeme byť optimisti: „Nech sa človek pozrie faktom, tak ako sú, do očí, a jediným možným záverom je pesimizmus“ (*CW* 49). Biblia ukazuje, že podstata vecí je tragická, lebo hriech vytvoril priepasť medzi Bohom a ľudskou rasou. Logické vysvetlenia sveta a života preto nefungujú. Výrok „Boh je láska“ je pochopiteľný jedine tým, čo sú narodení zhora⁷⁵ (*CW* 504). Inak toto tvrdenie môže vyvolať vehementný smiech (*CW* 655). Ale pre kresťana platí: „Pozri sa späť na svoj vlastný príbeh, ako je ti odhalený milosťou, a uvidíš jednu ústrednú narastajúcu skutočnosť – Boh je láska“ (*CW* 655).

⁷² Hoci evanjelikalizmus nemá žiadnu jednotnú teológiu, predsa je možné určiť jeho základné dôrazy, ako sú napr. biblicizmus, dôraz na Kristovu obeť na kríži a evanjelizáciu.

⁷³ Peter Taylor Forsyth (1848-1921). Škótsky teológ, ktorý proti antropocentrickej teológii a všeobecného otcovstva Božieho (*fatherhood of God*) zdôrazňoval Božiu svätosť a nevyhnutnosť teocentrickej teológie.

⁷⁴ https://gospelstudies.org.uk/biblicalstudies/pdf/eq/1964-1_027.pdf (17.11.2022).

⁷⁵ Alternatívny preklad gréckeho „znovu.“

Významnou a často preberanou témou je podstata hriechu (hamartológia). Človek a s ním celý svet je pod hrozivým vplyvom dedičného hriechu. Pre Chambersa dedičný hriech neprináša trest, ale sklon (*disposition*) k hriechu a smrť (*CW* 961). Toto bez ďalšieho upresnenia neznie ako klasická reformovaná teológia.⁷⁶ Podstatou aktuálneho hriechu je „moje právo na seba“ (*my right to myself*). Tento výraz sa v celom diele objavuje viac ako stodvadsaťkrát. Takýto vnútorný postoj (*disposition*) je princípom satanskej vzbury proti Bohu a je zdrojom každej ďalšej formy hriechu. Kristus neočakáva anihiláciu mojej identity (*self*), ale „...ukazuje, ako moja identita (*self*) môže byť správne sústredená v osobnej vášnivej odovzdanosti Bohu (*personal passionate devotion to God*)“ (*CW* 104).

Soteriológia a pneumatológia sú pochopiteľne v Chambersovej tvorbe zastúpené najviac, pretože v tejto oblasti teologického myslenia sa vyskytuje aj najviac problémov pri nasledovaní Krista. Niekedy je obviňovaný z pelagianizmu, keďže u veriaceho predpokladá schopnosti prepožičané Svätým Duchom. „Požiadaj Boha o Ducha Svätého, tj. jeho večný život, a on začne zjavovať (*manifest*) na tvojom smrteľnom tele Ježišov život“ (*CW* 1095). Život v Duchu sa u Chambersa považuje za kresťanskú „samozrejmosť“. Zdá sa, že tento radikalizmus teológov odrádza, ale „bežných kresťanov“ (ak takí jestvujú) priťahuje, a preto sú jeho úvahy také populárne.

Spiritualita

Chambers sa v celom diele neustále vracia vlastne k jedinej téme – ku vzťahu kresťana ku Kristovi a realizácii tohto vzťahu v každodenných šedých povinnostiach: „...aj najdrahší priateľ na zemi je len tieňom v porovnaní s Ježišom Kristom. Musí tu byť dominantné, osobné a vášnivé odovzdanie sa jemu, a len potom sú všetky ostatné vzťahy v poriadku – Lukáš 14:26“ (*CW* 1457). Varuje pred tendenciou nezdravého pietizmu, ktorý dúfa, že Boha získa modlitbami, zasvätením a askézou (*CW* 109). Taký pietizmus je „...zmiešaninou nepoddaného intelektu s afektovaným príľnutím k Ježišovi skrze zbožnosť“ (*CW* 386). Duchovný vzťah s Bohom musí byť založený na realite Kristovho vykúpenia: „Nie je to naša opravdovosť, ktorá nás spojí s Bohom, ani naša oddanosť, ani naše chvíle na modlitbe, ale je to oživujúca smrť nášho Pána Ježiša Krista (*our Lord Jesus Christ's vitalising death*)...“ (*CW* 307).

⁷⁶ Chambers, ako súčasť posväteneckého hnutia, je zvyčajne označovaný za wesleyiána. Ale Wesley je v celom diele citovaný len dvakrát (dvakrát opakovaný je ten istý citát) a niekoľkokrát je spomínaný s miernou nepriamou kritikou. Samozrejme, ak celé posvätenecké hnutie pochádza z wesleyanizmu, tak aj Chambers musí byť wesleyián...

Chambers rázne odmieta delenie kresťanského života na samostatné oddelené časti: prirodzenú a nadprirodzenú. Prirodzené (*natural*) veci sú predchnuté Božou slávou, keď vidíme veci skrze Ducha. Prirodzené veci sa stávajú duchovnými, „...keď vo vzťahu k nim poslúchame Božie slovo“ (*CW* 538). Téma „obyčajnosti“ (*meanness*) je často spomínaná ako podstatná skúška reálnej biblickej spirituality. Chambers varuje pred umelou a afektovanou (*priggish*) spiritualitou, ktorá je prejavom samolúbosti. „Vždy, keď posvätené hnutie (*Holiness Movement*) zdvihne hlavu a začne si uvedomovať samo seba, má tendenciu stať sa vyslancom diabla, hoci začalo ako dôraz na zanedbávanú pravdu“ (*CW* 386).

V diele o kresťanskej disciplíne (*Christian Disciplines*, 1915) môžeme na výbere tém vidieť, čo je pre Chambersa v spiritualite podstatné: (1) duchovné vedenie, (2) utrpenie, (3) ohrozenie, (4) modlitba, (5) osamelosť, (6) trpezlivosť. Žiadna z týchto tém nie je podaná plytko alebo simplifikovane. Chambers bez okolov hovorí o pochybnostiach, protirečeniach, omyloch a nevyhnutnej vytrvalosti. Dielo je poznačené okolnosťami vzniku (prvá svetová vojna), čo mu dodáva na nástojčivej presvedčivosti.

Spása v Chambersovom ponímaní ďaleko presahuje duchovnú skúsenosť: „Spása nie je skúsenosť; skúsenosť je len bránou, ktorou sa spása dostáva do nášho vedomého života“ (*CW* 18). Náboženská skúsenosť môže viesť k riziku seba-dôležitosti – pobožnosťárstva. Taká spiritualita neberie Boha vážne, a bohom sa tu stáva vlastná duchovná skúsenosť. Výzvou je pokračovať ďalej a neostať len pri skúsenosti posvätenia. (Posvätené hnutie zastáva doktrínu o viacerých fázach pôsobenia Svätého Ducha.) Cestou vpred je stať sa úplne nevhodným (*spoilt*) pre tento vek, tento život a získavať učeníkov pre Krista. „Nenávisť a hnev sveta neprichádzajú vtedy, keď sme posvätení; prichádzajú vtedy, keď sa snažíme žiť svoj každodenný život podľa pravidla posvätenia“ (*CW* 6).

Podstatná časť Chambersovho diela je určená budúcim kazateľom a misionárom. V tejto oblasti Chambers prízvukuje, že služobník evanjelia musí viac milovať Boha ako človeka. byť na strane Božej, nie na strane ľudstva. „Dôvod, prečo niektorým z nás chýba moc v kázaní je to, že nemáme vášeň pre Boha, ale len vášeň pre ľudstvo. ...Nikdy nesympatizuj s človekom, ktorý má ťažkosti dostať sa Bohu; Boh nikdy nie je na vine“ (*CW* 18). Práca s ľuďmi na duchovnom poli prináša špecifické pookušenia. Chambers varuje pred tým, čo nazýva „amatérska prozreteľnosť“ (*amateur providence*). Má na mysli taký štýl duchovnej práce, ktorá „zavadzí Bohu,“ aby mohol osobne vstúpiť do života človeka. Prekážkou môžu byť doktríny a skúsenosti z iných prípadov práce s ľuďmi. „Ak sme si istí, akým spôsobom bude Boh pracovať, už nikdy tým spôsobom pracovať nebude“ (*CW* 807). Cieľom práce s ľuďmi je napojiť ich na

osobný vzťah s Bohom skrze Krista, nie stať sa pre nich nepostrádateľným zdrojom duchovného vedenia.

Ďalšou dôležitou témou je pôsobenie Svätého Ducha. Duch je poslaný s cieľom osláviť Ježiša Krista (Ján 16:14). Chambers tejto téme venoval prednášky na *Bible Training College* v Londýne a neskôr v tábore YMCA v Egypte. Vyšli pod názvom *On mňa oslávi* r. 1946.

„Ak som neprijal Svätého Ducha, som mŕtvy pre všetko, čo Boh hovorí, nemám vzťah k tomu, čo Boh chce a som svojím vlastným bohom“ (CW 243). Svätý Duch je jediným interpretom biblického zjavenia (CW 36), je učiteľom, ktorý ukazuje, ako máme aplikovať Kristovo vykúpenie v živote (CW 36). Svojou mocou odstraňuje naše predsudky a uschopňuje nás kráčať v Božom svetle (CW 179). Jeho prítomnosť nám umožňuje milovať ľudí láskou, ktorou Boh miluje nás (CW 203). Moc Ducha sa prejavuje ako prítomnosť osobnosti. Ak ho nepoznáme ako osobu – ale len ako vplyv – limitujeme jeho pôsobenie (CW 204). „Musíme byť ovládaní Svätým Duchom tak, že Ježiš Kristus bude predstavený ľudom, s ktorými hovoríme, príťažlivým spôsobom“ (CW 238).

Záver

Chambersa je dosť ťažké jednoznačne teologicky zaradiť. Jeho jazyk sa často vymyká zo zaužívaných teologických fráz, ktorými sa vyjadrujú systematicky spracované biblické doktríny. Niektoré pasáže sú poznačené akýmsi aforistickým štýlom, ktorý je pravdepodobne spôsobený rozdielom medzi hovoreným a písaným slovom. Chambersova angličtina môže byť pre neangličana na niektorých miestach náročná, ale oplatí sa s ňou popasovať.

Chambersovo dielo je výzvou k radikálnemu – ale zároveň nenápadnému; k praktickému – ale zároveň hlboko premyslenému; k individuálnemu – ale zároveň komunitnému nasledovaniu Ježiša Krista. Myslím, že slovenskému evanjelikalizmu prospeje Oswald Chambersa a jeho teológiu poznať hlbšie.

Použitá literatúra

MCCASLAND, D. *Oswald Chambers, Abandoned to God*. Grand Rapids: Discovery House, 1993.

CHAMBERS, O. *The Complete Works of Oswald Chambers*, Grand Rapids: Discovery House, 2000.

ULE, M. *Mrs. Oswald Chambers*. Grand Rapids: Baker Books, 2017.

Prof. ThDr. Pavel Hanes, PhD.